

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **S. Sayısı : 210**

25.10.1963 Tarihli ve 353 Sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun İki Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Millî Savunma ve Adalet Komisyonları Raporları (1/610)

T.C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Genel Müdürlüğü
Sayı : K.K. Gn. Md.
18/101-1811/06174

16.10.1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulunca 12.10.1984 tarihinde kararlaştırılan «25.10.1963 Tarihli ve 353 Sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun İki Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut ÖZAL
Başbakan

GENEL GEREKÇE

Askerî tutukevlerinde bulunan tutuklular hakkında yapılacak işlemler 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 76 ncı maddesinde tanzim edilmiştir. Bu maddeye göre, tutuklunun, tutukevinde ciddi bir tehlike teşkil ettiği diğer tutukluların emniyeti için gerekli görüldüğü, intihara, firara teşebbüs ettiği veya bu yolda hazırlıkta bulunduğu takdirde tedbirler alınabileceği hükme bağlanmıştır.

Madde, tutuklular hakkında tedbir uygulanabilecek halleri sınırlamış ve tutukevinin diğer şekillerde düzenini bozan tutuklular hakkında tatbik edilebilecek tedbirlere yer vermemiştir.

Ayrıca, askerî cezaevlerindeki hükümlüler hakkında da alınabilecek tedbirler ve uygulanacak disiplin cezaları konusunda, bir yönerge dışında, kanunî hüküm bulunmamaktadır.

Diğer taraftan manevra, tatbikat, hareket ile önemli projelerin tamamlanması gibi sebepler, hüküm giymiş asker kişilerin cezaevine kapatılmasını bir müddet geciktirilebilir. Bu ise, infaz emrinin makul bir süre sonra imzalanması suretiyle yerine getirilebilir. Ancak, Silahlı Kuvvetlerin esas rüknü olan subaylar dışındaki asker kişiler için, önemli askerî hizmetlerin geri kalmasına yol açmayacağından, bu tür bir işleme gerek yoktur. Bu sebeple subaylar dışındaki asker kişiler hakkında verilen ve kesinleşen hükümlerin derhal yerine getirilmesinde hiçbir mahzur bulunmamaktadır. Subaylar dışındaki asker kişilere ait hükümlerin, teşkilatında askerî mahkeme kurulu komutan veya askerî kurum amirince imzalanmasına lüzum yoktur. Böylece özellikle Kolordu ve daha üst kademelerdeki komutanların çok değerli olan zamanlarının kaybi önlenmiş olmaktadır.

Anlatılan sebeplerle Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 244 üncü maddesinin 5 inci fıkrası değiştirilerek C.M.U.K. ile paralellik sağlanmış, komutanların gereksiz zaman kayıpları önlen-

miş ve kesinleşmiş kararların daha süratli bir şekilde yerine getirilmesi suretiyle, adaletin bir an önce yerine getirilmesi sağlanmış olmaktadır.

Kanunun 244 üncü maddesine eklenen bir fıkra ile askerî cezaevlerinde bulunan hükümlülere uygulanacak disiplin cezalarına açıklık getirilerek teferruatın yönetmelikte gösterileceği belirtilmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Tasarının bu maddesi ile, askerî ceza ve tutukevinde bulunan tutuklulara uygulanacak tedbirlere açıklık getirilmekte ve bunlar hakkında hükümlülere uygulanan disiplin cezalarının tatbikine imkân sağlamaktadır.

Askerî tutukevinin kanun, yönetmelik ve emirlerle tespit edilmiş düzenini bozan tutuklular hakkında, hükümlülere uygulanan tedbir ve disiplin cezaları ile bunların neticeleri tatbik edilebilecektir.

Madde 2. — Bu madde ile, kanunun 244 üncü maddesinin 5 inci fıkrası değiştirilerek, subaylar dışındaki asker kişiler hakkındaki cezaların daha çabuk infaz edilmesi sağlanmak suretiyle komutanların değerli zamanlarının israfı önlenmekte, yalnızca subaylar hakkındaki hükümlerin, askerî savcının talebi üzerine teşkilatında askerî mahkeme kurulu kıta komutanı veya askerî kurum amiri tarafından yerine getirileceği hükme bağlanmaktadır.

Diğer taraftan aynı maddeye bir fıkra eklenmek suretiyle, askerî cezaların infazı konusundaki boşluk doldurulmakta, cezaların ne şekilde infaz edileceği, hükümlüler hakkında kimler tarafından ve ne gibi inzibâtî tedbirler ve disiplin cezaları uygulanacağı hususları yönetmeliğe bırakılmaktadır.

Madde 3. — Söz konusu madde ile, Kanunun yayımı tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmektedir.

Madde 4. — Bu maddede Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulunun yürüteceği açıklanmaktadır.

Millî Savunma Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Millî Savunma Komisyonu

Esas No. : 1/610

Karar No. : 9

8 . 11 . 1984

YÜKSEK BAŞKANLIĞINA

25.10.1963 tarihli ve 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun İki Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı, ilgili Millî Savunma Bakanı ve Bakanlık Müşavirlerinin de katıldığı, Komisyonumuzun 7.11.1984 tarihli Birleşiminde tetkik ve müzakere edilmiştir.

Gerek tasarının gerekşesinde arz ve izah olunduğu üzere ve gerekse Sayın Bakanın verdiği tamamlayıcı bilgiye göre; Nezdinde Askerî Mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum amirleri emrinde Askerî Ceza ve Tutukevi bulunmaktadır.

353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluş ve Yargılama Usulü Kanununun «Tutuklunun konacağı yer ve hakkında yapılacak işlem» başlıklı 76 ncı maddesi gereğince; Askerî Ceza ve Tutukevinde bulunan tutuklular hakkında yapılacak işlemler tanzim edilmiş, uygulanacak tedbirler sınırlanmış ise de Askerî Ceza ve Tutukevinde bulunan tutukluların buldukları mahallin düzenini bozanlar hakkında uygulanacak disiplin cezaları konusunda, «Askerî Ceza ve Tutukevleri Yönergesi» dışında alınması gerekli yasal tedbirlere ait kanunî hüküm bulunmamaktadır.

Diğer taraftan manevra, tatbikat gibi sebeplerle, hüküm giymiş asker kişilerin cezaevine kapatılmasını bir müddet geciktirebilir ise de subaylar dışındaki asker kişiler fazlaca önem arz etmediğinden kesinleşen hükümlerin derhal yerine getirilmesi ile komutanların değerli zamanlarının israfı önlenmiş olacaktır. Ayrıca

244 üncü maddenin 5 inci fıkrasından sonra metne yeni fıkra ilave edilerek askerî cezaların infazı konusunda boşluk doldurulmakta Askerî Ceza ve Tutukevlerinde bulunan hükümlülere uygulanacak disiplin cezalarına açıklık getirilerek 1412 sayılı C.M.U.K. ile paralellik sağlanmış ve adaletin biran evvel yerine getirilebilmesi öngörülmüştür.

Komisyonumuz, yukarıda özetlediğimiz nedenlerle hazırlanan tasarıyı prensip olarak kabul etmiş ve maddelerin görüşmesine geçmiştir.

Tasarının 1 inci maddesi uygun görülerek Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 2 nci maddesiyle 353 sayılı Kanununun 244 üncü maddesinin 5 inci fıkrası iki fıkra halinde değiştirilmekte ve aynı maddeye yeni bir fıkra eklemek istendiğinden yanlış anlamaya sebebiyet vermemek için metne (7 inci) ibaresi eklenmiştir.

Yine tasarının 2 nci maddesinde yer alan «Ancak acil hallerde askerî savcılar veya askerî ceza ve tutukevi yetkililerince doğruca verilecek inzibatî cezalar derhal bir hâkim onayına sunulur» şeklindeki cümle- nin, inzibatî cezanın onaydan önce mi yoksa sonra mı infaz edileceği konusunda tereddütlere yol açma ihtimali bulunduğundan söz konusu cümle- nin 3063 sayılı Kanuna paralellik sağlanması ve belirtilen tereddütlerin giderilmesi bakımından aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.

«Cezaların askerî cezaevlerinde ne suretle infaz edileceği, hükümlüler hakkında kimler tarafından ve ne gibi inzibatî tedbirler ve disiplin cezaları verilebileceği, Millî Savunma Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikte gösterilir. Kınama haricindeki disiplin cezaları askerî mahkemenin hâkim sınıfından olan bir üyesi tarafından verilir. Ancak, acil hallerde askerî savcılar veya askerî ceza ve tutukevi yetkililerince verilecek inzibatî cezalar uygulamaya konulur ve derhal bir hâkim onayına sunulur.»

Tasarının yürürlük ve yürütme maddeleri olan 3 üncü ve 4 üncü maddeler uygun görülerek Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Adalet Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Başkanvekilî ve bu rapor Sözcüsü	Kâtip
Ömer Ferruh İter	Nevzat Yağcı	Hüseyin Aydın Arvası
İstanbul Milletvekili	Elâzığ Milletvekili	Van Milletvekili
Üye	Üye	Üye
Ahmet Kemal Aydar	Hüseyin Şen	Ali Kemal Erdem
Ankara Milletvekili	Artvin Milletvekili	Burdur Milletvekili
	(İmzada bulunamadı)	
Üye	Üye	Üye
Ali Rıza Akaydın	Hayrettin Ozansoy	Mustafa Tınaz Titiz
Çorum Milletvekili	Diyarbakır Milletvekili	İstanbul Milletvekili
Üye	Üye	Üye
Reşit Ülker	Burhan Cahit Gündüz	Ali Topçuoğlu
İstanbul Milletvekili	İzmir Milletvekili	Kahramanmaraş Milletvekili
(2 nci maddeye çekimsirim)		
Üye	Üye	Üye
Emin Fahrettin Özdilek	Emin Alpkaya	Turgut Halit Kunter
Konya Milletvekili	Niğde Milletvekili	Rize Milletvekili
Üye	Üye	
Mehmet Muhlis Arıkan	Musa Ateş	
Samsun Milletvekili	Tunceli Milletvekili	

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Adalet Komisyonu
Esas No. :1/610
Karar No. : 50

22 . 11 . 1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

25.10.1963 Tarihli ve 353 sayılı Askerî Mahkemeler ve Yargılama Usulü Kanununun İki Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ilgili bakanlıklar temsilcilerinin de katılmalarıyla Komisyonumuzun 21.11.1984 tarihli 6 ncı birleşiminde incelenerek görüşülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiş ve tasarının 1, 3 ve 4 üncü maddeleri Bakanlar Kurulundan gelen şekliyle aynen, 2 nci maddesi Millî Savunma Komisyonunun değiştirdiği şekilde kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan
Ali Dizdaroğlu
Antalya

Üye
Akif Kocaman
Gümüşhane

Üye
Nejdet Naci Mimaroğlu
Siirt

Kâtip
İbrahim Aydoğan
İçel

Üye
Ihsan Nuri Topkaya
Ordu

Üye
Mehmet Topaç
Uşak

Üye
Selahattin Tafluoğlu
Yozgat

Üye
Coşkun Bayram
Adana

Üye
Hasan Altay
Samsun

Üye
Mehmet Bağçeci
Yozgat

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

25.10.1963 Tarihli ve 353 Sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun İki Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 76 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 76. — Tutuklanan kimse mümkün olduğu kadar hükümlülerden ayrı bir yere konur ve ayrı bir odada bulundurulur,

Tutuklu hakkında ancak, tutuklama ile gözetilen gayeyi ve tutukevinin düzenini sağlayacak kadar kayıtlamada bulunulur. Tutuklu tutukevinin düzen ve emniyetini bozmamak ve tutuklanmasındaki gaye ile uygun olmak şartıyla servet ve durumuna göre kendisi masraf ederek istirahat veya meşgalesini düzenleyebilir. Bu hükme uymak şartıyla okuma ve yazmaktan mahrum bırakılamaz.

Tutuklu, tutukevinde ciddi bir tehlike teşkil ettiği veya diğer tutukluların emniyeti için gerekli görüldüğü veya intihara veya kaçmaya kalkıştığı veya bu yolda hazırlıkta bulunduğu takdirde sağlığına zarar vermeyecek tedbirler alınabilir.

Askerî tutukevinin kanun, yönetmelik ve emirlerle tespit edilmiş düzenini bozan tutuklular hakkında, askerî cezaevindeki hükümlülere uygulanan tedbir ve disiplin cezaları ile bunların neticelerine dair hükümler tatbik olunur.

Tutuklu, duruşmaya bağlı olmayarak çıkarılır.»

MADDE 2. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 244 üncü maddesinin 5 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Subaylar hakkındaki hükümler, askerî savcının talebi üzerine teşkilatında askerî mahkeme kurulu kıta komutanı veya askerî kurum amiri tarafından yerine getirilir.»

«Cezaların askerî cezaevinde ne suretle infaz edileceği, hükümlüler hakkında kimler tarafından ve ne gibi inzibatî tedbirler ve disiplin cezaları verilebileceği, Millî Savunma Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikte gösterilir. Kınama haricindeki disiplin cezaları askerî mahkemenin hâkim sınıfından olan bir üyesi tarafından verilir. Ancak, acil hallerde askerî savcılar veya Askerî Ceza ve Tutukevi Yetkililerince resen verilecek inzibatî cezalar derhal, bir hâkim onayına sunulur.»

**MİLLÎ SAVUNMA KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN**

**25.10.1963 Tarihli ve 353 Sayılı Askerî Mahkemeler
Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun İki Mad-
desinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı**

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 244 üncü maddesinin 5 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş aynı maddeye aşağıdaki 7 nci fıkra eklenmiştir.

«Subaylar hakkındaki hükümler, askerî savcının talebi üzerine teşkilatında askerî mahkeme kurulu kıta komutanı veya askerî kurum amiri tarafından yerine getirilir.»

«Cezaların askerî cezaevlerinde ne suretle infaz edileceği, hükümlüler hakkında kimler tarafından ve ne gibi inzibatî tedbirler ve disiplin cezaları verilebileceği, Millî Savunma Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikte gösterilir. Kınama haricindeki disiplin cezaları askerî mahkemenin hâkim sınıfından olan bir üyesi tarafından verilir. Ancak, acil hallerde askerî savcılar veya askerî ceza ve tutukevi yetkililerince verilecek inzibatî cezalar uygulamaya konulur ve derhal bir hâkim onayına sunulur.»

**ADALET KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN**

**25.10.1963 Tarihli ve 353 Sayılı Askerî Mahkemeler
Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun İki Mad-
desinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı**

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millî Savunma Komisyonu metninin 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan
T. Özal

15 . 10 . 1984

Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısı
İ. K. Erdem

Devlet Bakanı
K. Oksay

Devlet Bakanı
A. M. Yılmaz

Devlet Bakanı
S. N. Türel

Devlet Bakanı
A. Tenekeci

Devlet Bakanı
İ. Özdağlar

Devlet Bakanı Y.
İ. Özdağlar

Adalet Bakanı
M. N. Eldem

Millî Savunma Bakanı Y.
S. N. Türel

İçişleri Bakanı
A. Tanrıyar

Dışişleri Bakanı
V. Halefoğlu

Maliye ve Gümrük Bakanı
V. Arıkan

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı
M. V. Dinçerler

Bayındırlık ve İskân Bakanı
İ. S. Giray

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı
M. Aydın

Ulaştırma Bakanı
V. Atasoy

Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı
H. H. Doğan

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı
M. Kalemli

Sanayi ve Ticaret Bakanı
H. C. Aral

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı
C. Büyükbaş

Kültür ve Turizm Bakanı
M. M. Taşcıoğlu

(Millî Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.